

Naujos tendencijos užtikrinant įvairios paskirties objektų apsaugą

Šiuolaikinės objektų apsaugos sistemos uždavinys – išspręsti specifines vartotojo saugumo problemas, susijusias su konkrečia rizika ar grėsme, neleidžiant, kad vartotojas patirtų žalą, ar bent jau tą žalą sumažinti.

Vytautas Šaikus

UAB „Fizinės apsaugos centro“
direktorius

Objektų apsaugos sistema traktuotina kaip ekonominė vertybė su teigiamu išlaidų ir naudos balansu. Taigi projektuojant ir įrengiant apsaugos sistemas objekte reikėtų atsižvelgti į ekonominį efektyvumą, nors į tai šiandien daugelis apsaugos sistemas įrenginėjančių ar objektus saugančių įmonių nelabai kreipia dėmesį. Saugantis nuo galimų grėsmių ir rizikos, naudotinos tik būtinos ir pakankamos priemonės, bet tik tiek, kiek jų reikia ekonominiam efektyvumui užtikrinti. Dėl to ir objekto apsauga tampa ekonomine vertybe, kurios nauda – objekto apsaugojimas nuo žalos arba jos sumažinimas. Šiuo metu objektuose montuojamų vaizdo stebėjimo kamerų kiekis dažnai viršija jų poreikį, jos neefektyviai panaudojamos, dėl to vartotojas yra nepatenkintas, atsiranda neigiamas požiūris į saugos verslą, jis jaučiasi apgautas ir nusivylęs saugos specialistais.

Šiuo metu asociacijos „Apsaugos verslo grupė“ nariai rengia statybos techninį reglamentą „Objekto sauga. Pagrindiniai reikalavimai“. Pagal Lietuvoje galiojančius standartus objektai, statiniai, pastatai yra skirstomi į keturis rizikos lygius: didelės rizikos, vidutinės ir didelės rizikos, mažos ir vidutinės rizikos bei mažiausios rizikos. Skirtingo rizikos lygio objektams numatytos ir

atitinkamos saugos sistemos. Pagal rizikos valdymo standartą jos lygis nustatomas atsižvelgiant į grėsmės tikimybę, dažnumą ir galimas pasekmes. Įvertinus šiuos grėsmių kilimo aspektus, nustatomos objektų saugos klasės. Įvairios tarptautinės organizacijos (pvz., ICAO) oro uostams nustatė skirtingus fizinės saugos reikalavimus, suskirstydama objektus į keturias saugos klases, iš kurių aukščiausia yra ketvirta, įvardijama kaip A, o mažiausia – pirmą, žymima D raide. Nagrinėjant galimą riziką objektuose, nustatyti penki rizikos lygiai, žymimi raidėmis E, D, C, B, A. Toks nevienodumas atsiranda todėl, kad šalyje galiojančiuose teisės aktuose neskiriama rizikos lygių ir objektų saugos klasių.

Projektuodami objektų saugos sistemas, turėtume vadovautis JAV sukurta metodika, plačiai naudojama ir Europoje. Šią metodiką sudaro tokie pagrindiniai etapai:

- numatomų grėsmių ir priemonių joms pašalinti nustatymas diegiant objekte saugos sistemas;
- saugos sistemos projektavimas nustatant užpuolimo ar įsilaužimo atvejus;
- atsakomųjų veiksmų grafiky sudarymas;
- fizinės saugos sistemos projekto įvertinimas.

Apsaugos priemonės turi būti pritaikytos atitinkamiems saugos uždaviniams vykdy-

ti ir turėti ES direktyvų ir galiojančių šalyje reglamentų atitikties pažymėjimus. Objektų sauga yra dinamiškas procesas, kurį reikia nuolat taikyti prie vertybių mastų. Tai turi būti nuolatinis inžinierių uždavinys. Projektavimo etape priemonės numatomos renkant informaciją apie objektą bei įvertinant:

- objekto ypatumus, darbo jame pobūdį, sąlygas, esamas grėsmes, galimus veiksmus, poveikį;
- tikslą įvairiuose objektuose ar vietose (kaip lengvai jis pasiekiamas), geriausią saugos sistemos elementų derinį;
- mechanines sulaukymo priemones, apsauginę signalizaciją, vaizdo stebėjimo sistemą, procedūras, ryšio priemones ir atsakomąsias pajėgas.

Fizinės apsaugos sistema išanalizuojama, nustatoma, ar ji atitinka keliamus tikslus ir garantuoja jos veiksmingumą. Tai patikrinama fizinės apsaugos sistemoje modeliuojant galimus įėjimo į patalpą kelius, laiką ir būdus pasinaudojus sistemos trūkumais.

Daugelyje galiojančių teisės aktų yra naudojama sąvoka *projektinė grėsmė*. Tai apibūdinama kaip „ryžtingas, smurtinis įsilaužimas iš išorės, slaptai ar apgaule vykdoma ataka, rengiama ke-

leto reikiamą paramą ir įrangą turinčių asmenų, kurie yra: a) gerai parengti ir viskam pasiryžę, b) gaunantys pagalbą iš vidaus, kuri gali būti: gerai išmanantis žmogus, dalyvaujantis pasyviai (suteikia informaciją), aktyviai (palengvina įėjimą ir išėjimą, sugadina signalizaciją ir ryšio priemones, dalyvauja pačiame įsilaužime) arba atliekantis abu vaidmenis, c) tinkamai apsiginklavę rankiniais ginklais, d) turintys specialias priemones, įskaitant griaunamąsias medžiagas ir sprogmenis, naudojamus ketinant pašalinti kliūtis ar sunaikinti objekto vientisumą arba panaikinti tam tikras apsaugos sistemos savybes“. Manau, kad teisės aktuose vartojamų sąvokų nereikėtų kopijuoti iš kitų šalių dokumentų – verčiau aiškiai apibrėžti pačią sąvoką.

Dėl sparčios technikos pažangos, įvairios informacijos pasiekiamumo ir didelės materialinių vertybių koncentracijos išaugo nusikaltėlių techninis išprusimas bei jų „kūrybingumas“. Tai skatina naujas objektų saugos tendencijas. Pagrindinės jos kryptys yra šios:

- mechaninių apsaugos priemonių pasipriešinamųjų savybių pritaikymas ir panaudojimas kovai su naujomis užpuolimo (įsilaužimo) formomis;

- naujų medžiagų bei jų derinių kūrimas ir panaudojimas mechaniniams apsaugos įrenginiams;

- apie pavojų pranešančių tobulesnių, mažiau gendančių, sertifikuotų ir patikimesnių, ilgamžiškesnių sistemų kūrimas ir taikymas;

- patikimesnių įėjimo kontrolės sistemų naudojimas;

- išlaidų apsaugos įrenginiams mažinimas;

- praktiškų planavimo modelių vertinant rizikas, saugos priemonės efektyvumas, išlaidų įvertinimas, priemonių planavimas ir jų įgyvendinimas;

- mokomųjų programų kūrimas ir įgyvendinimas, apsaugos personalo darbo efektyvumo gerinimas atliekant saugos auditus, nagrinėjant veiklos procesus.

Šiuo metu Lietuvoje neretai dėl to, jog už objektų apsaugos projektus nemokama, daug jų ruošiami kabinetuose, neįsigilinant į objekto specifiką, nustatytas procedūras, o apsaugos sistemos įrengusios įmonės visiškai nesidomi, kaip jas naudoti saugos tarnybos. Manau, kad atsakingas visų saugos versle dirbančių įmonių požiūris į saugos priemonių efektyvumą ir tarpusavio bendradarbiavimas pagerintų abipusį supratimą ir duotų daugiau naudoti visuomenei. ●